

115 éves a Szolnoki Művésztelep

Szolnokon a Zagyva folyó partján, a régi vár helyén, egy hatalmas park mélyén megbúvó két épület 6-6 műtermében háborúk, forradalmak, rendszerváltások, felújítások és újjáépítések sodrában 115 év óta folyamatos alkotómunka folyik. Ha ide számítjuk a szolnoki kolónia félszázados előzményeit is, a 19. század közepétől napjainkig több száz művész alkotásával, dokumentumokkal regisztrálhatjuk a Szolnokhoz kapcsolható képzőművészet több, mint másfélszázados jelenlétét.

A zsánerfestészet, az egzotikus tájak, életképek kereslete húzta három évtizeden át vissza Szolnokra az osztrák katonatiszt festőt, **August Pettenkofent**, aki fegyverét ecsetre cserélve vált ismertté színpompás vásáraival cigánytanyáival, echós szekereivel. Biztos és kényelmes kvartélyt talált az alföldi mezővárosban, amit párizsi műtermével felváltva látogatott. Először osztrák festők, majd a külhonban dolgozó magyarok követték, képeikkel híressé téve Szolnok két folyójának mocsaras-párás vidékét, az Alföld, az emberek viseletének, mozgásának festőiségét. Így került kapcsolatba a Tisza parti város művészeti életével többek között **Deák-Ébner Lajos, Bihari Sándor. Mednyánszky László, Koszta József**.

A képzőművészet történetének századvégi nagy változása, a műtermi festéssel szemben a természetben festés truvája egyre több plein-air művésztelepet szült Európa szerte. Hazánkban ismert példa a nagybányai, ami Hollósy Simon müncheni iskolájának nyári kitelepedésével indult. Szolnokon példájukra s az előzményekre alapozva, 11 művész kérvényezte a kultuskormánytól egy művésztelep alapítását. Ennek kivitelezésére alakult meg 1901-ben az a Művészeti Egyesület, amely mindenekelőtt a hivatalos és magán személyektől érkező lelkes felajánlásokat gyakorlatra váltva egy év alatt felépítette a 12 műtermet, majd 1902 Péter Pál napján átadta azokat a 8 jelentkező művész számára. Ezzel egyidejűen megfogalmazta Alapszabályát, amely a törzs- és vendégtag rendszerrel működő nyári műtermek használatától az együttélés, a fenntartás legapróbb részleteire is kiterjedt.

A kolónia megnyitásakor elképzelésük egy olyan plein air festészetet körvonalazott, amely motívumkincsét, kompozíciós és színfelfogását az Alföld táji-természeti látványából, az ott élő nép életéből, környezetéből meríti. A szolnoki művészet sosem jelentett stílári egységet, „iskolát”, azzal együtt, hogy mind a tanítványok, mind az egymás közelében dolgozó művészek tevékenységében minden periódusban kimutatható bizonyos közös törekvés egy-egy festői kérdés hasonló irányú megoldására. A század első évtizedében egy dekoratív, összefogott színfoltokból építkező posztimpreszionizmus mutatható ki a képeken, amit legpregnansabban **Fényes Adolf** munkássága példáz. Stílári jegyeit őrzik többek között **Zombory Lajos, Szlányi Lajos, Kléh János** munkái. Az első háborút túlélve a telep több jelentős művésszel bővült. A 30-as évek körül **Aba Novák Vilmos** tempera technikája termékenyítette többek ecsetjét, így **Chiovini Ferenc, Pólya Tibor** munkáit. Ugyanígy vált közkedvelté **Zádor István** nagypolgári miliót örökítő enteriőr - portré festésze. Zádor nevéhez fűződik a rézkarctechnika országos szintű megújítása is.

A harmincas években **Borbereki Kovács Zoltán** festőként és szobrászként is jeleskedett a kolónián, **Aba-Novákkal** és az akkor szintén itt dolgozó **Kovács Margittal** a szolnoki kolónia nevét is „bearanyozták” az 1937-es Párizsi Világkiállításon kapott érmeik. A 40-es években sokakkal együtt **Basilides Barna, Mattioni Eszter, és Bernáth Aurél** is dolgozott a Szolnoki Művésztelepen. Közös és egyéni sikereikről a fővárosi lapok rendre tudósítottak.

Az első háború súlyos veszteségei után is sikerült talpra állítani a kolóniát, a válság éveiben is valamelyest támogatást szerezni a viszonylag normális munkához. A II. világháborút követő rendszerváltással, az Egyesület Megszűnésével azonban nemcsak a kolónia működési rendje, de a háborús károk újjáépítésének üteme, a felépült műteremházak rendeltetése, funkciója is megváltozott.

A közigazgatási átrendeződés, a lassú újjáépítés után a város bérlakásokként osztotta ki a műtermeket. Helyben lakóként és korábbi jogaik révén költözhetett be **Chiovini Ferenc** és a háborúból betegen hazatért kiváló fametsző **Patay Mihály**. Kettejük mellett, **Benedek Jenő**, **P. Bak János** és **Bótos Sándor** néhány évig tartó szolnoki jelenléte körvonalazta 1956-ig, a kolónia munkásságát. A művésztelep újjáépítése után diákszállóként hasznosított másik szárnyépületét csak 1957 után állították helyre, mikor is a város úgy döntött, hogy a Művészeti Alappal közösen fiatal művészekkel telepíti be a művészházakat. A háború előtti kolónia doajenjeként dolgozó **Chiovini** mellé 1956 és 1960 között hét festő, három szobrász és egy grafikus költözött. Az ő oeuvrejük jellemezte évtizedekig a Szolnoki Művésztelep művészi, kiállítási tevékenységét. Természetelvű, táj vagy figurális felfogásban dolgoztak, ki-ki a rá jellemző stílusjegyekkel különbözve. **Bokros László** organikus, **Berényi Ferenc** konstruktív absztrakt irányba, **Baranyó Sándor** expresszívabb, **Meggyes László**, **Fazekas Magdolna** inkább egy lírai impresszionista vonalon haladva. A három szobrász, **Nagy István**, **Simon Ferenc**, **Szabó László** mindegyike dolgozott fémmelel, fával, márvánnyal. A fiatalon elhunyt **Mészáros Lajos** festőművész után a 70-80-as években többen távoztak főként a Dunántúlra. Helyükre pályáztak mások, ki vendégként, ki állandó tartózkodásra. A 60/70-es évek sokszorosított grafikájának kiváló képviselői kötődtek a művésztelephez. 1956-tól **Gácsi Mihály**, majd 1984-től **Rékassy Csaba** és **Ágotha Margit**).

Az évszázad utolsó évtizedében megkezdődött a szolnoki művésztelep évekig tartó teljes rekonstrukciója. Az átépítés megtartotta a kolónia eredeti, kétépületes szerkezetét, amelyekben a műtermek mellett a Kert Galéria kiállítótere is helyet kapott.

2002-ben újraalakult Szolnoki Művészeti Egyesület. **Pogány Gábor Benő** szobrászművész elnökletével, a telep művészeti vezetőjével, **Verebes György** Munkácsy-díjas festő-művésszel és a kolóniát fenntartó városvezetéssel egyetértésben visszatértek a műtermek alapításkor bevált, beutalásos rendszerű működtetéséhez. Azóta fiatal művészek, többször külföldi meghívottak is hosszabb-rövidebb időre váltják egymást. Egyéni kiállításokkal, évi rendszerességgel megrendezett országos tárlatokkal, nyitott műtermekkel, a város terein rendezett bemutatókkal, oktató tevékenységgel ismét a régió központi kulturális helyszínévé emelték a művésztelepet. Tevékenységük minőségével a szolnoki kolónia ismét hazai képzőművészetünk látóterébe került.

A Magyar Örökség díj nemcsak a Szolnoki Művésztelep 115 esztendejének folyamatos művészi munkáját ismeri el, de a folytatásban rejlő, nélkülözhetetlen bizalmat is jelzi.

Dr. Egri Mária